

В рамках Дня немецкого языка преподаватели и студенты кафедры немецкой филологии представили в СШ № 45, 34, 8, гимназии №4 мультимедийные проекты «Из истории немецкой литературы».

4. *Организация семинаров и встреч с целью выявления способных и талантливых детей и индивидуальная работа с ними*

Члены кафедр организовывали встречи со школьниками гимназии №2, Витебского района с целью выявления способных и талантливых детей и индивидуально работали с ними (доц. Генкин В.М., доц. Слесарева Т.П., доц. Скребнева Т.В.).

Доц. Шевцова Л.И. курировала работу секции «Развитие литературно-творческих способностей учащихся при изучении литературы» на базе УО «Новополоцкая общеобразовательная гимназия».

Кафедрой литературы организована встреча с учащимися школ Витебского района, УО «Гимназия № 2 г.Витебска», УО «Гимназия № 8 г. Витебска», УО «Гимназия № 7 г.Витебска» с целью выявления талантливых детей, которые вошли в школьный кружок кафедры (руководитель – член Союза писателей РБ, член Союза писателей РФ Е.В. Крикливец).

Л.В. Гальченко, доцент Е.В. Терещенко консультировали научные работы старшеклассников, представленные на конкурс. Е.В. Терещенко является постоянным членом жюри конкурса научных работ учащихся «Эврика».

5. *Разработка программ факультативов и учебно-методических комплексов по факультативным занятиям в школах*

1. Н.В. Голубович «Русская литература как художественная летопись человека. 8 класс» (учебно–методический комплекс для факультативных занятий. Пособие для учителей) – Минск, 2010, (с грифом Министерства образования РБ);

2. Н.В.Голубович «Русская литература как художественная летопись человека. 8 класс» (учебно–методический комплекс для факультативных занятий. Пособие для учащихся) – Минск, 2010, (с грифом Министерства образования РБ).

3. Л.И.Шевцова (в соавторстве) «Русская литература. 10 класс» (учебник) – Минск, 2010 (гриф Министерства образования РБ);

Л.И.Шевцова (в соавторстве) «Русская литература. 10 класс» (учебно-методическое пособие для учителей) – Минск, 2011 (гриф Министерства образования РБ).

6. *Подготовка учащихся к областному и заключительному этапам Республиканских предметных олимпиад школьников*

Постоянно преподавателями кафедры общего и русского языкознания и литературы ведется подготовка к областному и республиканскому этапам предметных олимпиад.

Заключение. Таким образом, целенаправленная работа коллектива факультета по оказанию помощи учреждениям образования Витебщины достигает основных целей по проведению совместных исследований и разработку технологических инноваций; проведению совместных конференций; изданию в соавторстве научных статей; содействию межкультурному диалогу, сохранению, развитию и взаимообогащению культуры, языков, исторических и национальных традиций; организацию и проведению совместных курсов и семинаров-тренингов, направленных на формирование профессиональных навыков будущих специалистов; выпуску бюллетеней.

РАЗВІЦЦЁ ТВОРЧЫХ ЗДОЛЬНАСЦЕЙ ВУЧНЯЎ НА ЎРОКАХ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

В.І. Русілка, В.С. Зязюлькіна
Віцебск, ВДУ імя П.М. Маішэрава, *Сярэдняя школа № 4*

Стымуляцыя культуратворчай дзейнасці школьнікаў – актуальная задача сучаснай метадыкі літаратурнага навучання. Спасцігаючы законы літаратуры, вучань сам павінен развіваць не толькі рэпрадуктыўныя, узнаўляльныя ўменні, але і творчыя здольнасці, спрабаваць свае магчымасці ў стварэнні прыгожага пісьменства. Мэта дадзенай працы – сістэматызацыя напрацаваных у метадычнай навуцы і ў школьнай практыцы прыёмаў арганізацыі творчай дзейнасці вучняў, форм і відаў творчых заданняў па літаратуры.

Матэрыял і метады. Аб'ектам даследавання ў артыкуле сталі як прапанаваныя ў школьных падручніках па беларускай літаратуры, так і выпрацаваныя ў школьнай практыцы выкладання літаратуры (у прыватнасці, настаўнікам вышэйшай катэгорыі ДУА “Сярэдняя школа № 4 г. Віцебска” В.С. Зязюлькінай) творчыя заданні па аналізе мастацкіх тэкстаў, самастойныя творчыя работы вучняў, нетрадыцыйныя крэатыўныя формы пазакласнай работы. У навуковым аналізе выкарыстаны прыёмы апісальна-аналітычнага метаду, назіранне за школьнай практыкай і абагульненне, што дазволіла аб'ектыўна ахарактарызаваць заканамернасці развіцця творчага патэнцыялу школьнікаў.

Вынікі і іх абмеркаванне. Без выхавання крэатыўнай асобы грамадства не можа паўнацэнна развівацца. Псіхалагі і педагогі Л.І. Айдараў, Л.С. Выгоцкі, Л.В.Занкоў, В.В. Давыдаў, В.А.Круцецкі, З.Б. Эльконін падкрэслівалі значэнне вучэбнай і пазаўрочнай дзейнасці для фарміравання творчага мыслення, пазнавальнай актыўнасці, назапашвання суб'ектыўнага вопыту творчай пошукавай дзейнасці навучэнцаў. Вялікую ўвагу праблеме дыягностыкі і развіцця творчых здольнасцей удзялялі Б.Г. Ананьеў, А.М. Лявонцьеў, С.Л. Рубінштэйн, Б.М. Цяплоў, Н.С. Лейтэс.

Для дасягнення найбольшага эфекту ў развіцці творчых здольнасцей вучняў неабходна прытрымлівацца наступных умоў: штодзённае ўключэнне творчых заданняў і практыкаванняў у змест урокаў беларускай літаратуры, рэалізацыя сістэмы практыкаванняў творчага характару на факультатыўных занятках, актыўны ўдзел вучняў у гуртках і секцыях па інтарэсах, сістэматычнае правядзенне выхаваўчых пазакласных мерапрыемстваў літаратурнай накіраванасці.

У першую чаргу неабходна выкарыстоўваць крэатыўны патэнцыял урока беларускай літаратуры. Праблемныя ўрокі, урокі-гульні, урокі-экскурсіі, урокі-дыскусіі, урокі-падарожжы, урокі-творчыя справаздачы, урокі-праекты не толькі дапамогуць разбудзіць цікавасць да прадмета, але і дазваляць вучням раскрыць творчыя і інтэлектуальныя здольнасці.

Развіваюць творчыя здольнасці вучняў шматлікія заданні на супастаўленне твораў розных відаў мастацтва. Можна вылучыць некаторыя агульныя ўласцівасці, па якіх можна ісці такое супастаўленне: эмацыянальнае ўздзеянне твораў, пачуцці і ідэі аўтараў, увасобленыя ў творчай задуме, тэматыка і жанр, вобразная сістэма.

Урокі літаратуры павінны заахвочваць вучня да ўласнай вершатворчасці. Эфектыўнымі і арыгінальнымі ўяўляюцца такія прыёмы, як дапісване апошняга радка ці страфы верша, напісанне верша па апорным радку ці па зададзеных рыфмах, па апорнай схеме чаргавання радкоў пры вывучэнні класічных, “цвёрдых” форм лірыкі.

Звяртаем увагу на некаторыя апрабаваныя ў СШ № 4 г. Віцебска метады і прыёмы, якія ўяўляюцца метадычна эфектыўнымі і цікавымі:

Метад ужыўлення дазваляе вучням з дапамогай пачуццёва-вобразных і мысліцельных уяўленняў «перасяліцца» ў вывучаемы аб'ект, адчуць і спазнаць яго знутры. Напрыклад, можна прапанаваць вучням ад імя пэўнага літаратурнага героя зрабіцьсамахарактарыстыку.

Метад з'яўшчых пытанняў. Адказы на сем ключавых пытанняў: “Хто? Што? Дзе? Калі? Чым? Як? Навошта?” і іх шматлікія спалучэнні нараджаюць незвычайныя ідэі і рашэнні адносна даследуемага аб'екта.

Метад параўнання дае магчымасць супаставіць версіі розных вучняў паміж сабой і з культурна-гістарычнымі аналагамі, выказанымі знакамітым вучонымі, пісьменнікамі, філосафамі, крытыкамі.

Метад канструавання паняццяў накіраваны на стварэнне калектыўнага творчага прадукта, сумесна сфармуляванага азначэння вывучаемага літаратурнага паняцця або з'явы.

Метад вандроўкі ў будучае эфектыўны як спосаб развіцця навыкаў прадбачання, прагназавання. Напрыклад, чытанне мастацкага тэксту з перапынкамі, падчас якіх вучням прапануецца выказаць меркаванне наконт таго, як далей будзе развівацца сюжэт твора або як стане дзейнічаць пэўны персанаж.

Метад «Калі б...» дапамагае дзецям намаляваць карціну ці стварыць апісанне таго, што адбудзецца, калі у свеце што-небудзь зменіцца. Як бы разгортваўся сюжэт твора,

калі б персанаж быў надзелены супрацьлеглай рысай характару? Выкананне падобных заданняў не толькі развівае ўяўленне, але і дазваляе лепш зразумець уладкаванне рэальнага свету.

Прыём “Сінквейн”(верш-падагульненне з рэгламентаванай сістэмай ужывання розных часцін мовы) патрабуе сінтэзу інфармацыі і матэрыялу ў кароткіх выразах, што дазваляе “сціскаць” атрыманы матэрыял.

Прыём «Правільныя і няправільныя сцвярджэнні», або «Ці верыце вы, што...». У пачатку ўрока на стадыі выкліку настаўнік прапануе некалькі сцвярджэнняў па яшчэ не вывучанай тэме. Вучням трэба выбраць з прапанаваных правільныя, абапіраючыся на ўласны вопыт ці проста адгадваючы. У любым выпадку адбываецца ўключэнне ў вывучэнне новай тэмы, вылучаюцца ключавыя моманты, а элемент саборніцтва дазваляе ўтрымліваць увагу да канца ўрока. Каб высветліць, якія са сцвярджэнняў былі правільнымі, на стадыі рэфлексіі вяртаемся да гэтага прыёму.

Прыём «Перабытаныя лагічныя ланцужкі» накіраваны на развіццё ўменняў усталёўваць прычынна-выніковыя сувязі, будаваць лагічны ланцужок разважанняў. На ўроках беларускай літаратуры выкарыстоўваем яго з мэтай сістэматызацыі ведаў пра жыццёвую і творчую біяграфію пісьменніка. Класу прапануюцца звесткі з жыцця пісьменніка са спецыяльна зробленымі памылкамі, Пасля самастойнага чытання дзеці адзначаюць, што ў прадстаўленым матэрыяле сапраўды ёсць недакладнасці: ланцужкі патрэбна памяняць месцамі.

Вялікая выхаваўчая мудрасць народа заключаецца ў народных традыцыях, святах, звычаях, абрадах. Кожны вучань можа праявіць свае творчыя і артыстычныя здольнасці, удзельнічаючы ў фальклорным гуртку “Вясёлка”. Дзеці шукаюць папараць-кветку, гукаюць вясну, частуюцца смачнымі блінамі-аладкамі на Масленіцу, удзельнічаюць у пасядзелках і гуляннях. Такая дзейнасць дазваляе не толькі развіваць здольнасці вучняў, але і фарміраваць у іх любоў і павагу да нацыянальных традыцый, сацыяльны аптымізм, патрыятызм, грамадзянскасць, упэўненасць у тым, што галоўнае багацце любой краіны – чалавек.

Пры падрыхтоўцы да тэатралізаваных мерапрыемстваў вядзецца вялікая і цікавая праца па развучанню роляў сцэнара, пастаноўцы сюжэту прадстаўлення, рыхтуюцца адпаведныя дэкарацыі, касцюмы, музычнае суправаджэнне. Ва ўсіх пералічаных відах дзейнасці вучні маюць магчымасць раскрыць свае здольнасці, праявіць якасці акцёра, мастака, музыкі, рэжысёра, дарадцы. Важна, каб тэма прадстаўлення была цікавай, актуальнай, адпавядала б выхаваўчым задачам і культурным запытам навучэнцаў. Моўны матэрыял павінен быць даступны навучэнцам, абапірацца на атрыманыя імі раней веды па мове. Каб праграма была цікавай, неабходна памятаць і пра чаргаванні мастацкага слова, музыкі, песні і драматызацыі. Дадзеныя мерапрыемствы дазваляюць актывізаваць паўтор раней засвоенага матэрыялу, замацаваць набытыя ўменні і навыкі, зрабіць вывучэнне прадмета займальным. Школьнікам прадастаўляецца магчымасць стаць паўнапраўнымі ўдзельнікамі рэалізацыі агульнай ідэі, праявіць эмацыйна-каштоўнаснае стаўленне да навакольнай рэчаіснасці.

Заклучэнне. Творчы прынып літаратурнай адукацыі робіць больш плённым і глыбокім вывучэнне мастацкага твора, а вера ў магчымасці вучня найлепшым чынам развівае патэнцыял асобы, стымулюе духоўнае самапазнанне. Толькі пры ўмове творчага літаратурнага навучання можна вырашыць асноўную мэту сучаснага ўрока літаратуры: выхаваць асобу з самастойным мысленнем і выяўленымі творчымі магчымасцямі, для якой мастацтва – крыніца пастаяннага духоўнага самаўдасканалення і развіцця.